

# Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

---

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

---

Nr. 10. Den 9 Marts 1799.

---

## Forgivninger.

Under 6 d. M. har Hs. Majestæt underskrevet Høiesterets Ordenen for 1799, der bestemmer den Folge, i hvilken de til denne Ret indstævnte Sager skulle foretages og paadømmes. Af de 457 Sager, hvilke bemældte Orden indeholder, ere de 147 overblevne fra forrige Aar, og de øvrige 310 til dette Aars Høiesteret indstævnte. Altsaa er der af overblevne Sager 33, og af nye indstævnte 65, tilsammen 98 flere i dette, end i forrige Aar \*).

---

Under 8 d. M. har Hs. Majestæt underskrevet en Forordning, hvorved Underdommerne indstaares den Pligt, at de, i Politi- og Inquisitionssager, hvor Procuratorer ei tilstædes at møde, bør selv søge al den Oplysning,

\*) See Collegial=Lidenden for 1798. No. 8. Side 120.

ning, som kan tilveiebringes, om enhver saadan Sags rette Sammenhæng, baade med Hensyn til at bevise de Paagjældendes Skyld eller Uret, og ligeledes deres Ufkyldighed eller Ret. Dens væsentlige Indhold er følgende: at da det er fornummet, at endeel iblandt Underdommerne gjøre sig et urigtigt Begreb om de Pligter, som paaligge dem, i Henseende til Sagers Behandling ved Politiretterne, eller Undersøgelses-Forchører, hvor summarisk Proces finder Sted, og hvor det ei er tilladt Procuratorer at møde, efterdi nogle af disse Dommere mene, at de i saadanne Tilfælde bør, ligesom i almindelige Rettergangs-Sager, alene overlade til de vedkommende Klagere eller Anklagede selv, at fremføre alt det, som de ansee fornødent, til deres Sags Tarv og deres Forsvar, og at Dommeren alene bør indskrænke sig til at dømme efter de Beviser, som de Paagjældende opgive og forskaffe, uden at han, fra sin Side, bidrager umiddelbart til Sagens Oplysning; ved hvilken Fremgangsmaade Sandhed ofte kunde blive forvandsket, og Ufkyldighed udsat for Fare, især naar den ene af de vedkommende Parter var et eenfoldigt Menneske, der ikke forstod at frembringe, hvad der kunde tjene til hans Forsvar, men den anden derimod havde Forstand og Klogskab til at benytte sig af alle de Fordele, som Omstændighederne kunde tilbyde; saa har Hs. Majestæt, i Betragtning heraf, fundet fornødent, ved denne Forordning, at indskærpe de vedkommende Embedsmænd denne usfravigelige Forholds-

holdsregel: at, naar nogen Sag behandles inquisitorisk, eller føres ved Politi-Retten, hvor det er forbudet, at Procuraterer maae møde for de Paagjeldende, da skal Dommeren selv examinere baade Parter og Vidner, samt ellers omhyggeligen søge al mulig Oplysning om Sagens sande Sammenhæng, efter den Anledning, som dertil gives, og de Omstændigheder, der forekomme, under Sagens Behandling, paa det at Retterne derved kunne sættes i Stand til at bedømme med Visshed, hvo der har Ret eller Uret, og hvo der er skyldig, eller ikke.

Dersom nogen Dommer eller Rettens-Betjent efterlader denne, for Justitiens Pleie og for Borgersikkerheden magtpaaliggende Embeds-Pligt, da bør Sagen hjemvises fra Overretten, til ny og lovlignere Behandling, paa hans Bekostning, og han desforuden, efter Forsælsens Beskaffenhed og Forsømmelsens Grad, tilberligen ansees.

---

Igennem det tydske Cancellie er under 8 Febr. d. A. udfærdiget en kongelig Forordning, hvorved Afkæffelse af Ijgentisbs-Ret, der ved Forord. af 16 Nov. f. A. var befalet for Hertugdømmet Schlesvig \*), extenderes til Hertugdømmet Holsteen, Hertsabet Pinneberg, Grevskabet Ranzhou og Staden Altona.

Fra

---

\*) See Collegial-Tidenden f. A., No. 49. S. 775.

Fra den Holsteenske Regjering i Glückstadt er, under 18 Jan. d. A., for Hertugdømmet Holsteen og Hertskabet Pinneberg, bekjendtgjort Hs. Majestæts Resolution angaaende de i den glückstadtiske Daarekiste op-  
 ragende Afssindige. Dens væsentlige Indhold er følgende: da Daarekisten der paa Stedet egentligen kun er anlagt for saadanne Afssindige, som ei uden berygtelig Fare kunne være i Frihed, eller ikke andetsteds passelig kan gives Tilsyn og Pleie, men det alligevel ofte er indtruffet, at Personer ere sendte derhen, som blot have været taabelige eller i ringere Grad tungsindige, og som ingenlunde kunne ansees for virkelige eller farlige Afssindige, hvilket saavel for Institutet, som for de ulykkelige Sindssyge selv har skadelige Følger, saa bestemmes det i denne Henseende for Fremtiden, at, uden besynderlig fra Regjeringen meddeelt Receptions-Ordre, ingen, fra Hertugdømmet Holsteen og Hertskabet Pinneberg, maa optages i den glückstadtiske Daarekiste. Alle Øvrighederne gøres det til Pligt, at kun saadanne Afssindige, som, ei indspærrede, med Grund kunne berygtes at worde skadelige for det menneskelige Selskab, men ikke Personer, som blot ere plagede med en ringere Melancholi eller Nervesvagheder og epileptiske Tilfælde, eller som ere at ansee for taabelige, maa af dem bringes i Forslag til Døttførelse til Daarekisten: hvorhos Lægerne og andre Udødere af de foreskrevne Attester indstilles, for disses Meddelelse, at anvende den samvittigste Om-

Omhu, og paa det nøieste at undersøge de Sindsyges sande Forsætning.

Det Samme er tillige, ved foranførte Hs. Majestæts Resolution, fastsat for Hertugdømmet Schlesvig.

### Blandede Efterretninger.

Efter adskillige hertil komne Beretninger er der paa de danske vestindiske Øer, og fornemmeligen paa St. Thomas, udbrudt en smitsom Sygdom, der meget nærmer sig til den gule Feber. Udgiverne troe at burde meddele Publikum den Oplysning, som desangaaende gives, og til den Ende vil man her anføre Land-Physikus paa St. Thomas, Doktor Ottos, Svar-Skrivelse til Kapitain Bessel Brown, denne Sag angaaende, saaledes lydende:

Til Gjensvar paa Deres Velbaarnheds gjorte Forspørgsel, om de her i Byen grasserende Sygdomme ere af den Beskaffenhed, at de kunne klassificeres med den gule Feber, maa jeg mælde: at der, i de sidste 4 a 6 Uger ere døde, omtrent 5, som upaatvivleligen ere henrevne af denne ulykkelige Sygdom; de mange øvrige, som ere døde i samme Tid, have vel ikke været angrebne af Feberen i saa høj Grad, men ere døde af den nu her paa Stedet herskende Epidem, nemlig nervøs Forraadnelses-Feber, der siges at være Begyndelsen til den saakaldte gule Feber, og som i Særdeleshed er farlig for nylig ankomne Europæere og Nord-Amerikanere. I

Hen-

Hensigt til de paa Gaderne fundne deels døde og deels  
 døende Matroser, da er det unægteligt betænkeligt, men,  
 man kan og meget tilskrive deres ynkkelige Forsætning  
 til deres umenneskelige Kapitainers Udsærd, ved at disse  
 jage slige Ulykkelige fra deres Skibsborde, og overlade  
 dem til deres egen Skjebne; deele intet, og enhver fryg-  
 ter for at huse dem, paa Grund af Sygdom, men og  
 saaledes forøges deres Elændighed ved Mangelen af  
 de første Nødvendigheder. St. Thomas den 25 Novbr.  
 1798.

Da man troer, at denne Smitte er bibragt med  
 amerikanske Skibe, saa har Kommandanten, Oberst  
 Lieutenant v. Wylensfels, foranstaltet, at alle amerikanske  
 Skibe ankre ved Indløbet af Havnen, og visiteres af  
 fornævnte Land-Physikus, samt, at et Skib er blevet  
 leiet til Blokflis for de befindende Syge, og til den Ende  
 udlagt i den vestlige Deel af St. Thomas Havn.

Cancelliet har, i denne Anledning, indladt sig i  
 Brevverling med Quarantäne-Kommissionen her i Sta-  
 den, og Udfaldet deraf skal nærmere blive meddeelt.

---

I Anledning af en indkommen Forestilling, an-  
 gaaende Fremgangsmaaden ved Land-Rekruternes tidli-  
 gere Afgang fra begge Garder-Korpsene, formedelsf den  
 bestemte kortere Tjenestetid, har Cancelliet, efter Brev-  
 verling med Generalitetet, under 26 f. M., tilskrevet  
 samt-

saamlige Landmilice-Sessioner i Danmark: 1) at der, af de til begge Garderne udfrevne og sammesteds nu værende Land-Rekruter, ikke bør udløses nogen, som har tjent i kortere Tid end 6 Aar ved Liv-Garden til Hest, og 7 Aar ved Livgarden til Fods. 2) Den Mand, som har ladet sig leie til Landrekrut ved et af Garder-Korpsene i en andens Sted, og saaet Betaling for 8 Aars Tjeneste, bør opfylde sin indgaaede Forpligtelse, uden at Tjeneste-Aarenes Forkortelse kan komme ham tilgode. 3) Saafermt det skulde indtræffe, at nogen Landrekrut blev udløst fra benævnte Korps, ved Bevilling, med en kortere Tjenestetid, end den, som er befalet, saa bør den nationale Mand, der leveres i en saadan Landrekruts Sted, for at udtjene den Tid, som den første havde tilbage, ikke forlade Korpsen, efter saadan Tid, for at ansættes ved et andet Regiment, men han bør forblive i Korpsen den øvrige Tid, han endnu har at tjene. Endeligen 4) Dersom en, til et af Garder-Korpsene udfreven, Karl skulde enten selv søge at blive forflyttet til et andet Regiment, eller, formedelst flet Opsørsel, blive afgivet fra Garden, bør han, i begge Tilfælde, tjene i alt de fulde 8 Aar.

---

Ved et af Forpagter, Nasinus Jørgensen, og Hustru, Christiane Charlotte Jørgensen, af Nislevgaard, i Lunde Herred i Syen, under 1 Dec. f. A.,

oprettet Testamente, er til et Fattighuses Oprettelse i Lumby Sogn og By for tvende fattige Enker eller ugifte Døttre efter Degne eller Skoleholdere af Lunde Herred, Kjønkøbt et Huus i ovennævnte Sogn, samt en dertil henlagt Lykke, under følgende Bestemmelser:

1. Benævnte Huus med sine tvende tilliggende Hauger, samt Lykken, kjøbt af Anderupgaards Jorder og indhegnet for sig selv, af Hartkorn 9 Skp. og 1 Alb., forbeholdes Testatorerne, saa længe de leve, til egen Brug og fri Disposition;
2. naar de begge ere døde, træder Konens Søster, Anne Marie Meyer, saavel til Beboelse af Huset som til Indkomsterne af Lykken paa den Maade, som i efterfølgende 4 §. nærmere bestemmes: iligemaade staaer det den anden Søster, Maren Meyer, frit for tilligemed sin Søster at beboe Huset, men Indkomsterne af Lykken nyder hun ei, før hendes ældre Søsters Død, da de tilfalde hende allene for Levetid;
3. naar saavel Testatorerne som fornavnte tvende Søstre ere døde, tiltrædes og beboes Huset, som aldrig maa sælges, af tvende fattige Degne eller Skoleholder-Enker af Lunde Herred, og i Mangel af disse, af tvende ugifte Degne eller Skoleholder-Døttre af samme Herred: disse nyde da tillige Indkomsterne af Lykken efter følgende Paragraphs Forklaring, og, hvo, som eengang er valgt dertil, beholder det forlevig, med mindre de komme i Ægtestand, eller opføre sig for

forargeligen, i hvilket Tilfælde Directionen udsiger den Skyldige til næste Flyttetid og vælger en anden i den Fratrædendes Sted;

4. naar Testatorerne ere døde, bortforpagtes Lykken af Direktorerne ved offentlig Auction, og af Forpagtningssummen tilbageholdes det Fornødne til Husets Bedligeholdelse og Haugernes Indhegning: Resten udbetales hver 15 Oktober til dem, som ere bestemte til at nyde got af Stiftelsen, dog maa Lykken ei bortforpagtes paa høiere end 10 Aar, og af Indkomsterne maa aarligen  $\frac{1}{3}$  Deel holdes tilbage til en dog ei over 100 Rdlr. værende Fond, der i fornødent Fald bruges til en Hovedreparation paa Huset: for Jldsvaade maa det strax assureres, om det ei tilforn af Testatorerne er skeet;
5. til Direktører for denne Stiftelse udnavnes nuværende og efterkommende Provst i Lunde Herred, og Sognepræst for Lumby Menighed: Skulde denne tilfælde være Herredsprovst, udvalger han selv en anden af Herredspræsterne, der dog ei vedbliver Directionen længere, end til en anden Herredsprovst er udvalgt og indsat;
6. af disse Direktører besørger Præsten i Lumby det fornødne aarlige Arbeid til Husets Bedligeholdelse og Haugernes Indhegning, efter derover forfattet specificeret Regning, som i Stiftelsens Protocol indføres. Hoved-Reparation derimod maa han ei foretage uden efter

Overlæg med Herredsprovsten: Hvad den generelle Bestyrelse angaaer, saasom Lykkens Bortforpagtning, Udsættelsen af de aarligt oplagte Penge, Udnævnelsen af de Fattige, som skulle nyde got af Stiftelsen, o. s. v. bestyres af dem begge med lige Ret og Myndighed;

7. Skulde nogen af foransførte Egenstaber være af Testatorernes egen Familie, da skulle de fremfor andre udnævnes til at nyde got af Stiftelsen, og næst efter disse skulle de, som ere af Direktørernes Familie og have de bestemte Qualiteter, fortrinligen kunne vælges: derimod maae Direktørerne ei give Løste til nogen i Forveien, men, naar Pladserne ere ledige, forene sig om Valget;
8. saasnart dette Testamente af Hs. Majestæt er konfirmeret, lade Testatorerne forfærdige en Protokol, som igjennemdrages, autoriseres og forsegles af dem selv og nuværende Præst i Lunde Herred og Sognepræst i Lumby, hvilken da afleveres til Provsten og stedse skal følge Lunde Herreds Provsties Dokumenter, og i samme strax indføres denne Fundats med dens Konfirmation, og siden alt, denne Stiftelse Bedkommende, saasom de Fattiges Navne o. s. v.; til hvilken Ende aarligent skal holdes en Samling af Direktørerne i Fattighuset d. 15 October eller en af de næstfølgende Dage, da Pengene tillige udbetales,

- i Overværelse af to Mænd, der underskrive Protokollen til Bitterlighed; endeligen
9. Skal der af denne Fundats forfattes tre ligelydende Exemplarer, det ene til Bevaring i det biskoppelige Archiv, det andet hos Stiftets Revisor og det tredie hos Sognepræsten i Lumby, da Provsten haver Fundatsen for sig i den, i 8de §. omtalte, Protokol.

Dette Testamente er, under 26 Febr. d. A., gratis konfirmeret.

---

I det kongelige Videnskabernes Selskabs ordentlige Møde, den 1 d. M., forelæste Hr. Assessor Rasmussen en Afhandling om nogle af ham i en Tid af tre Aar anstillede Forsøg med Planterets Værktøjer i forskjellige kunstige Jordblandinger, hvilke Forsøg han agter at fortsætte. Resultatet af de allerede anstillede Forsøg synes at vise, at Kulstof er det egentlige Nærende for Planterne og Frugtbargjørende i Jorden.

---

Ved Cancellie-Skrivelse, af 2 d. M., til Biskopen over Sjællands Stift, er bemældte Kollegiums Resolution af 11 April 1797, hvorved det er tilladt den fransk-reformerte Menighed i Kjøbenhavn at forrette Gudstjeneste Skjærtorsdag med Orgel-Musik, udstrakt til den tydske-reformerte Menighed sammesteds.

---

Den 2 d. M. blev, i Forsamlingen af Repræsentanterne og de Tilforordnede for det almindelige Brand-Asurance-Kompagni for Varer og Effekter, Krigs-prokurør Haagen valgt til Direktør ved bemældte Kompagni, i afgangne Direktør Mengses Sted.

---

I Anledning af, at der, iblandt de eligerede Mænd i Odense, har været ulige Meninger, angaaende hvem det tilkommer at være Formand for dem, har Cancelliet, hvis Resolution i denne Henseende var begjært, under 2 d. M., tilskrevet Stiftamtmanden over Hyens Stift: at ligesom det tilkommer Borgerfabet i Odense, efter fleste Stemmer, at vælge eligerede Mænd, saa tilkommer det og de sidste, efter fleste Stemmer, imellem sig selv indbyrdes, aarligen at vælge hvem de til Formand ville have, som da erholder for sit Skriveri og Ueilighed de aarlige 40 Rdlr., hvilke Formandskabet i Odense ved Cancelliets Resolution af 18 Mai 1793 er tilstaaet.

---

Under 5 Marts sidstleden har det danske Cancellie tilskrevet Kjøbenhavns Hof- og Stadsret saaledes:

P. M.

Bedlagte Skrivelse med Bilager fra Politimester Cold, tilligemed det kongelige Generalitets- og Kommissariats-Kollegies og den kongelige Theater-Direktions der-

over

over indhentede Betænkninger, betræffende de af Examinatus Juris Niels Christian Øst i Litteratur-, Kunst- og Theater-Bladene, No. 20 og 21 for dette Aar, brugte Udladelser imod det kjøbenhavnske Politi, Theater-Direktionen og endeel af de herværende Militære, skulde man herved tjenstligen tilstille Kjøbenhavns Hof- og Stadsret, med Anmodning, at foranstalte Justits-Action imod den anklagede Person.

198

Saa vel fra endeel Tømmer- og Muurmestere, som fra adskillige andre Indvaanere, der have opført Bygninger her i Staden, og bortleiet Værelser til næstkommende Flyttetid, ere indkomne Ansøgninger, hvori de foredrage, at den strænge Vinter gjør det umuligt for dem, at kunne faae Bygningerne færdige, og endnu mindre Værelserne i den Stand, at de, til den almindelige Flyttedag, som i Aar indfalder usædvanlig tidligt, nemlig den 12 April, kunne opfylde de med de Leiende indgaaede Forpligtelser, desaaarsag de have anholdt om, at Paaske Flyttetid maa, for i Aar, udsættes 4 a 5 Uger. Efterat have derover indhentet Magistratens Erklæring, har Cancelliet forestillet Hs. Majestæt denne Sag, hvorpaa det har behaget Allers høiøstsamme ved Reskript til Kjøbenhavns Magistrat af Gaars Dato, at tillade: at forestaaende Paaske Flyttedag maa udsættes i 4 Uger, saa at den, i Stedet for den 12 April, fastsættes

sættes til den 10 Mai næstefter. I øvrigt har Hs. Maa-  
jestæt befaleet, at da Paaſke-Festen, hvorefter Flyttedag-  
gen retter sig, indfalder aarligen paa særſkilte Tider, hvil-  
ket ofte kan foraaſage Uleilighed, ſaa haver Cancelliet,  
eſter nærmere Korreſpondence med Magiſtraten, at  
bringe en beſtemt Dag i April og Oktober Maanedene i  
Förſlag, paa hvilken Flyttetiden aarligen kunde ſaſtættes.

Eſter den en ſtor Deel af Kjøbenhavn i Juni Maa-  
ned 1795 overgangne Ildbrand, var det til betydelig  
Fördeel för Detailhandlere og andre Børgere, hvis Bo-  
liger, Boutiker og Værſteder derved vare lagte i Aſke,  
at dem, eſter kongelig Tilladelse igjennem Rentekammeret,  
bleve anviiſte Steder paa Chriſtiansborg Slotsplads,  
hvor de ſtrax kunde opføre Interims-Baaninger, og der-  
udi förſætte deres Handel og anden Nærings-Drift.

Af de 83 Baaninger, ſom der nu för Tiden befin-  
des, ere, eſter vedkommende Rodemeſters Beretning,  
ifkun 69 endnu tilhørende dem, ſom eſter Ildbranden  
have ladet dem opføre, de 14 derimod ere til andre afhæn-  
dede, og af ſaamtlige Baaninger behøves ifkun 56 af E-  
jerne ſelv, de øvrige 27 ere bortleiede til andre; af ſor-  
nævnte Behøvere have de 29 desuden Leiligheder paa an-  
dre Steder i Byen, hvor de deels boe, deels drive Næ-  
ring. Paa Grund heraf, ſamt da de afbrændte Byg-  
ningers Grunde paa 115 næſt, alle ere bebyggede, og  
der i de fleſte af de opførte Huſe, hvor dertil gives Lei-  
lig

lighed, ere indrettebe Boutiker til Nærings-Drift, er det, i Anledning af en indkommen Ansøgning fra samtlige Beboere paa Slotspladsen, om Forlængelse af den Tid, som for disse Interims-Bygningers Medbragelse, ved Plakaten af 25 August 1796 er bestemt, nemlig Michaelis Flyttetid indeværende Aar, under 6 d. M. resolveret: at det derved skal have sit Forblivende, dog saaledes: at det vel tillades Beboerne at forblive i Baaningerne indtil Flyttedagen efter næstkommende Michaelis, men at de derefter inden Aarets Udgang ere pligtige at borttage enhver sin Baaning, og at ryddiggjøre Pladsen, eller, i Mangel deraf taale, at samme til Medbragelse og Bortførsel for deres Regning ved offentlig Auction bliver foranstaltet bortsolgt.

Da Hs. Majestæt for at forebygge de Uorden, som ofte finde Sted paa Grændserne af Danmark og Hertugdømmet Slesvig, formedelsi de sammenstødende Amters og Jurisdiktioners indviklede Beliggenhed, har fundet for godt at foranstalte en hensigtsmæssig Adskillelse og Grænde-Berigtigelse imellem disse Amt; men det forinden nogen endelig Beslutning derom kan tages, ansees fornødent, at en kombineret Kommission paa Stedet selv sammentræder, for der behørigen at undersøge og foreslaae alt, hvad som ansees tjenligt til denne Adskillelses Iværksættelse, samt derefter udkaste den fornødne Plan, saa har Allerhøiøstamme, ved Rescript af 8 f. M.,

tll

Al den gottorfske Overret, befalet Konferentsraad Ste-  
man og Overretsraad Feldman, og ved Reskript af 19  
næstefter, Stiftamtmanden over Ribe Stift, Kammer-  
herre Moltke, og Amtmanden over Veile Amt, Stift-  
amtmanden Hellsfried, at tiltræde denne Kommission, de  
første som slesvigske, og de sidste som danske Medlemmer.

### Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sognekalderet til  
St. Nicolai Menighed i Kjøbenhavn, 1200 Rdlr.;  
Sognekalderet til vor Frue Menighed i Odense, 500 Rdlr.

### Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 1 Marts  
er Kand. Theol. J. Bloch beskikket til residerende Kapel-  
lan for Byrom, Vesterse og Hals Menigheder paa Læs-  
søe; den 8 er Sognepræsten for Ørbæk Menighed, J.  
H. Tolding, konfirmeret til Sognepræst for Girslev og  
Ellestedes Menigheder i Fyen.

Under det tydske Cancellie: Den 1 Marts  
er Præsten paa Helgoland, D. J. Zimmermann, beskik-  
ket til Sognepræst i Neustadt.

Under Generalitetet: Den 1 Marts ere Pres-  
mier-Lieutenanterne v. Høegh-Guldberg af det jydskke Re-  
giment lette Dragoner, og v. Wegener af Husar-Regi-  
mentet, benaadede med Ritmesters Karakter; og Pres-  
mier-Lieutenant v. Marsvold, af det nordensjeldske In-  
fanteri-Regiment, beskikket til Bagtmester-Lieutenant i  
Frederikstads Fæstning i Norge, og derhos forundt Ka-  
pitains Karakter af Infanteriet.

Under RenteKammeret: Den 6 Marts er  
den konstituerede Foged for Senjens og Tromsøe Fog-  
deri i Finnmarken, H. Echorn, udnævnt til Foged for  
Mandals Fogderi, i Fogden J. A. P. Mows Sted,  
som derved, efter Ansøgning, i Naade er entlediget.